

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВПЛИВ ДИДЖИТАЛ-ІНСТРУМЕНТІВ ТА ІННОВАЦІЙ

©2024 КОЛОДІЗЄВ О. М., БЕРЕГОВИЙ В. О.

УДК 336.7
JEL: G21; H56; L86; O1; O33

Колодізєв О. М., Береговий В. О. Фінансова безпека банків в умовах воєнного стану: вплив диджитал-інструментів та інновацій

Мета статті полягає в узагальненні підходів до визначення впливу від впровадження інновацій в банківську діяльність на фінансову безпеку банків з урахуванням етапу активізації процесів диджиталізації національної економіки, а також конкретизації ключових ознак-характеристик загроз фінансовій безпеці в умовах воєнного стану. Підтверджено ключову роль банківської системи в забезпеченні макрофінансової та цінової стабільності, яка залишається критично необхідною передумовою для стабілізації очікувань бізнесу та населення та відновлення економіки. У статті досліджено тенденції розвитку процесів диджиталізації в умовах глобалізації світової економіки та в Україні. За результатами узагальнення думок науковців визначено особливості функціонування сучасної фінансової екосистеми в епоху диджиталізації розвитку світової економіки. Обґрунтовано, що зі зростанням рівня цифровізації економіки та зміною потреб клієнтів завдання банків полягає не лише в забезпеченні ефективності фінансових послуг, а й у залученні клієнтів за допомогою сучасних та інноваційних рішень. Запропоновано підходи до визначення параметрів впливу на фінансову безпеку банків, конкретизовано напрями подальших досліджень щодо уточнення специфічних ризиків у діяльності банків за умов воєнної економіки (воєнного стану), особливих інструментів діагностики й оцінки параметрів фінансової безпеки банків. Доведено доцільність застосування відповідного фінансового інструментарію для розвитку кредитування, зміцнення фінансового потенціалу банківської системи України та адекватного реагування на виклики кризових явищ через запровадження інновацій, що створить підґрунтя для повного відновлення економіки України.

Ключові слова: фінансова безпека банків, циклічність економіки, розвиток кредитування, диджиталізація, інновації.

Рис.: 2. **Бібл.:** 19.

Колодізєв Олег Миколайович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: kolodizev107@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6715-2901>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/C-6094-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56509607200>

Береговий Володимир Олександрович – аспірант кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: berehovyi.volodymyr@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3003-4051>

UDC 336.7
JEL: G21; H56; L86; O1; O33

Kolodizev O. M., Berehovyi V. O. Financial Security of Banks under Martial Law: The Impact of Digital Instruments and Innovations

The article is aimed at generalizing approaches to determining the impact of the introduction of innovations in banking activity on the financial security of banks, taking into account the stage of actuation of the processes of digitalization of the national economy, as well as specifying the key features and characteristics of threats to financial security under martial law. The article verifies the key role of the banking system in ensuring macrofinancial and price stability, which remains a pivotal prerequisite both for stabilizing business and population expectations and for economic recovery. The article studies the trends in the development of digitalization processes in the context of globalization of the world economy and in Ukraine. Based on the results of the generalization of the opinions of scientists, the features of the functioning of the modern financial ecosystem in the era of digitalization of the development of the world economy are determined. It is substantiated that with the growth of the level of digitalization of the economy and changes in customer needs, the objective of banks is not only to ensure the efficiency of financial services, but also to attract customers with the help of contemporary and innovative solutions. Several approaches to determining the parameters of influence on the financial security of banks are proposed, the directions of further research on clarifying specific risks in the activities of banks under the conditions of wartime economy (martial law), special instruments for diagnosing and assessing the parameters of financial security of banks are specified. The expediency of using appropriate financial instruments for the development of lending, strengthening the financial potential of the banking system of Ukraine and adequately responding to the challenges of crisis phenomena through the introduction of innovations, which will create the basis for the post-war recovery of the Ukrainian economy, is proved.

Keywords: financial security of banks, cyclicity of the economy, development of lending, digitalization, innovations.

Fig.: 2. **Bibl.:** 19.

Kolodizev Oleh M. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of International Trade, Customs and Financial Technologies, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: kolodizev107@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6715-2901>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/C-6094-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56509607200>

Berehovyi Volodymyr O. – Postgraduate Student of the Department of International Trade, Customs and Financial Technologies, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: berehovyi.volodymyr@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3003-4051>

В умовах повномасштабної війни банківська система України повною мірою реалізує своє головне завдання щодо забезпечення цінової та фінансової стабільності, що є запорукою сталого економічного зростання. Макрофінансова та цінова стабільність залишається критично необхідною передумовою для стабілізації очікувань бізнесу і населення та відновлення економіки. У сучасних умовах домінуючим ризиком для фінансового сектора залишається тривала повномасштабна війна та інтенсифікація російського терору проти цивільної інфраструктури України. Ефективні зусилля НБУ у 2023 р. дали змогу забезпечити макрофінансову стабільність, безперебійну роботу банківської системи та критичної інфраструктури ринків капіталу, подальший розвиток банківського та небанківського секторів [1]. Це стало підґрунтям для зміцнення довіри українців до національної валюти та формування необхідних умов повоєнного відновлення економіки України.

За даними статистики НБУ, станом на 1 червня 2024 р. найважливіші показники підтверджують загальний стан, а саме: облікова ставка НБУ становила 13,5%, тобто була на рівні 31 грудня 2019 р., споживча інфляція у квітні 2024 р. становила 3,2% р/р (рівень січня 2020 р.). При цьому обсяг міжнародних резервів перевищував необхідний рівень за компонентним критерієм МВФ, що сприяло стабільній і прогнозованій ситуації на валютному ринку. Відзначається зростання кредитного портфеля українських банків, починаючи із середини 2023 р. як у сегменті бізнесу, так і в сегменті кредитування населення. Обсяг чистих гривневих кредитів суб'єктам господарювання повернувся до рівня грудня 2021 р. Також рівень ставок за кредитами бізнесу становила 16,7% (це рівень грудня 2019 р.), у той самий час як банки з іноземним капіталом пропонували суб'єктам господарювання кредити за ставкою 14,5%. Результати аналізу наведених показників дозволяють підтвердити наявність позитивних очікувань з боку як самих банків, так і бізнесу в аспекті активізації кредитування в наступні 6–12 місяців [1].

Разом із тим, попит на кредитні ресурси є нижчим за довоєнний рівень. У результаті руйнування енергетичної інфраструктури є ризик його подальшого пригнічення. Вирішення завдання створення необхідних умов для формування достатньої ресурсної бази подальшого відновлення економіки країни актуалізує питання забезпечення фінансової безпеки банків. Формування та підтримка параметрів функціонування адекватних фінансових потоків головних фінансових посередників відбувається всупереч втраті значної частини

клієнтської бази, зменшенню можливостей щодо інвестування за рахунок власних ресурсів. Запровадження банками за підтримки держави відповідних фінансових інструментів в умовах воєнного стану дозволяє впевнено скорочувати обсяги кредитної заборгованості клієнтів, активізувати альтернативні канали надходження додаткових ресурсів у вигляді частки заощаджень домогосподарств, фінансової підтримки країн – партнерів України та міжнародних фінансових організацій у форматі надання кредитних і грантових коштів.

Проблеми безпеки банківської системи країни безпосередньо пов'язані з впливом процесів диджиталізації глобалізованого зовнішнього середовища, що призводить до проявів у тому числі й нових властивостей наявних і можливих загроз. Це вимагає необхідності розробки та впровадження конкретного комплексу фінансових, організаційних і управлінських заходів забезпечення фінансової безпеки банків як елемента в системі реалізації відповідних стратегій їх розвитку.

Проблеми забезпечення фінансової безпеки на рівні держави, підприємств, банків досліджували такі вчені, як О. І. Барановський [2], С. М. Побережний, О. А. Пластун, Т. М. Болгар [3], О. Д. Василік [4], М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева [5], М. І. Зубок [6], В. В. Коваленко [7], О. А. Криклій, Н. Г. Маслак [8], А. О. Єпіфанова, В. П. Москаленко, О. В. Шипунова [9], О. О. Терещенко [10], І. В. Сало, О. А. Криклій [11], О. Й. Шевцова [12] та багато інших. Однак питання фінансової безпеки банків усе ще залишаються недостатньо вирішеними. Зокрема, це стосується досліджень специфічних ризиків у діяльності банків в умовах воєнної економіки (воєнного стану), особливих інструментів діагностики та оцінки параметрів фінансової безпеки банків, а також застосування відповідного фінансового інструментарію для адекватного реагування на виклики кризових явищ, зміцнення потенціалу як економіки України загалом, так і її банківської системи зокрема.

Невизначеність прогнозів в окремих регіонах, нестабільність розвитку світових фінансових ринків можуть призводити до глобальних економічних криз. У системі фінансових відносин саме банківська система є ключовим складовим елементом фінансової системи, що визначає необхідність забезпечення фінансової безпеки банків і стає першочерговим завданням її функціонування.

Для виконання завдання із забезпечення фінансової безпеки банкам необхідна дієва система регламентації їх діяльності, що дозволяє реалізувати діагностичні та превентивні заходи, спрямовані на підтримку належних параметрів фінансової

безпеки з урахуванням конкретного етапу циклу економічного розвитку країни.

Метою статті є узагальнення підходів до визначення впливу впровадження інновацій в банківську діяльність на фінансову безпеку банків з урахуванням етапу активізації процесів диджиталізації національної економіки, а також конкретизація ключових ознак-характеристик загроз фінансовій безпеці в умовах воєнного стану.

У роботі використано комплексний підхід, який містить результати узагальнення наявних підходів до визначення рівня фінансової безпеки на основі аналізу літературних джерел і враховує окремі аспекти впровадження інновацій в умовах активізації процесів диджиталізації з урахуванням особливостей функціонування сучасного стану банківської системи України.

З урахуванням макроекономічного аспекту можна стверджувати, що процесу розвитку економіки країни притаманний циклічний характер, у тому числі періодичність виникнення можливих кризових явищ. Циклічний характер розвитку національної економіки має безпосередньо прояв у процесі руху від однієї макроекономічної рівноваги в масштабі економіки загалом до іншої. Так, окремі науковці розглядають відповідні ритми Саймона Кузнеця [13] як технологічні, інфраструктурні цикли [14]. На етапі активізації процесів диджиталізації в межах таких циклів відбувається масштабне оновлення основних технологій.

Параметри окремих економічних циклів відрізняються один від одного тривалістю та інтенсивністю, відмінностями матеріальної основи їх розвитку, наявністю періоду функціонування економіки в умовах воєнного стану, соціально-економічними наслідками. Поняття «циклічність» можна розглядати як один зі способів регулювання ринкової економіки, що забезпечує її прогресивний розвиток і враховує особливості функціонування економіки в контексті конкретної фази економічного циклу або типу економічного циклу: коротких (2–3 роки), середніх (близько 10 років) та довгих (40–60 років) і вікових циклічних коливань.

Результати узагальнення думок науковців дозволяють вважати і за доцільне говорити про функціонування сучасної фінансової екосистеми в певну епоху диджиталізації процесів розвитку світової економіки. Зі зростанням рівня цифровізації економіки та зміною потреб клієнтів завдання банків полягає не лише в забезпеченні ефективності фінансових послуг, а й у залученні клієнтів за допомогою сучасних та інноваційних рішень. Інновації є пріоритетом у банківській галузі, які приводять до підвищення ефективності, збільшення опера-

ційної ефективності та зниження ризиків і витрат. Схематичне зображення результатів систематизації впливу впровадження інновацій в банківську діяльність на фінансову безпеку банків в умовах активізації процесів диджиталізації економіки наведено на *рис. 1*.

На переконання фахівців, що досліджують визначені проблеми, принциповими залишаються проблеми захисту банківської діяльності від загроз зовнішнього та внутрішнього середовища, дедалі більш гострим стає питання забезпечення охорони фінансових ресурсів, кіберзахисту інформації, майна та персоналу банку, створення дієвих механізмів фінансового захисту всієї банківської системи [15].

Основним загальним показником безпеки та ефективності діяльності банків є стабільність фінансово-економічного розвитку банків. Забезпечення безпеки банківських операцій дозволяє вирішити проблему запобігання можливим втратам і втраченим можливостям та гарантує ефективність банківських операцій і операцій. До завдань забезпечення безпеки банку входить, у тому числі, захист законних інтересів банку та його працівників, виявлення та попередження злочинів і правопорушень проти власності банків та працівників, оперативне виявлення реальних і потенційних загроз, а також здійснення заходів, спрямованих на усунення загрози, швидке реагування зовнішнім і внутрішнім загрозам, що нівелює негативні тенденції розвитку навколишнього середовища.

Оскільки впровадження автоматизованих алгоритмів та безкоштовний доступ до послуг онлайн-банкінгу полегшують залучення нових клієнтів, фінансові установи мають значну перевагу перед банками, які не використовують таку технологію. На цьому етапі впровадження цифрових технологій уже привело до появи нових інноваційних, зручних для клієнтів продуктів і послуг.

Банківські інновації відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки банку, запобіганні кіберзагрозам, оптимізації управління ризиками, посиленні нагляду та забезпеченні безпеки грошових операцій. Завдяки популярності диджитал-технологій інновації в банківській галузі охоплюють широкий спектр таких сфер, як безпосередньо самі цифрові технології, фінансові продукти, системи управління ризиками та безпека. При цьому можна суттєво підвищити якість обслуговування клієнтів, оптимізувати операційні процеси та поліпшити наявну систему управління ризиками, у тому числі в різних структурних підрозділах банку.

Так, використання хмарних платформ (серверні обчислення, зовнішні обчислення) дозволяє банкам зберігати й обробляти великі обсяги даних

Рис. 1. Принципова схема результатів систематизації впливу інновацій на фінансову безпеку банків в умовах активізації процесів диджиталізації економіки

Джерело: авторська розробка.

у безпечному середовищі з використанням передових методів шифрування та захисту даних. Таким чином забезпечується дотримання конфіденційності та цілісності фінансової інформації клієнтів. Для хмарних сервісів принципово важливо пропонувати можливість автоматичного резервного копіювання даних і швидкого відновлення даних у неочікуваних ситуаціях, наприклад у разі кібератак або технічних збоїв мережі передачі даних.

За допомогою чат-ботів на основі штучного інтелекту можна миттєво реагувати на повідомлення користувачів і вирішувати їхні проблеми без безпосереднього контакту з працівниками банку, що підвищує задоволеність клієнтів, скорочує час обробки запитів на обслуговування та дає змогу вчасно виявляти та запобігати потенційним загрозам прояву випадків фінансового шахрайства.

До ключових інновацій банківської діяльності на етапі активного впровадження диджитал-ін-

струментів можна віднести достатньо великий перелік:

- ✦ здійснення міжбанківських р2р-переказів, що дало змогу скоротити витрати (не платити комісію Visa і MasterCard) і позбутися карткового еквайрингу;
- ✦ аналіз великих даних (а також їх зберігання та накопичення);
- ✦ біометричні способи ідентифікації;
- ✦ використання системи BankID НБУ;
- ✦ інтернет і мобільний банкінг;
- ✦ QR-банкінг;
- ✦ технології блокчейн (розподілений реєстр даних);
- ✦ доповнена та віртуальна реальність і багато інших.

За результатами 2023 р. до лідерів серед вітчизняних банків, які впроваджують вищезгадані технології в Україні, можна віднести Приватбанк,

Ощадбанк, Укрексімбанк, Креді Агріколь Банк, Укр-сіббанк, а також європейські банки міжнародних банківських груп, що працюють в Україні, – Sense Bank, Райффайзен банк Аваль, ОТП Банк. Усі вони очолили рейтинг надійних банків України. При формуванні рейтингу ключовим критерієм ефективності банківської діяльності був визначений рівень поповнення капіталу та ліквідних ресурсів, що є основою стійкості у стресових умовах [16].

Серед світових лідерів банківського сектора доцільно відзначити JPMorgan Chase (США), Barclays (США), Bank of America (США), HSBC (Велика Британія), DBS (Сінгапур).

Результати узагальнення підходів до впровадження інновацій у практику розвитку сучасних діджитал-технологій дозволили виділити найбільш ефективні напрями впровадження інновацій, а саме:

- ✦ застосування технологій штучного інтелекту (ШІ) та алгоритмів машинного навчання (ML) у інформаційну безпеку, аналітику даних, мобільний банкінг і платежі, у тому числі IXP (міжнародні транскордонні платежі), які використовують технологію розподіленого реєстру з метою уможливлення ініціювання та виплати невеликих транскордонних платежів у великих обсягах майже в реальному часі;
- ✦ здійснення AutoFin (автоматичний фінансовий аналіз), який використовує комп'ютерне бачення, алгоритми обробки природної мови та технології глибокого вивчення для полегшення аналізу написаних запитань клієнтів;
- ✦ система AI Markets, яка генерує дані про активи та аналітику на фінансових ринках разом із бізнес-процесами ціноутворенням, виконана за допомогою різноманітних цифрових каналів і є платформою токенизації, використовує технологію блокчейн для випуску цифрових облігацій;
- ✦ створення систем захисту як блокчейн-програми банку за допомогою квантової мережі розповсюдження ключів;
- ✦ поширення технологій, які зменшують можливість виникнення кібератак, а також здійснення моніторингу щодо виявлення аномальних активностей учасників фінансової екосистеми на основі постійного оновлення програмного забезпечення захисту;
- ✦ вдосконалення через адаптацію до сучасних умов систем ідентифікації, таких як біометричні методи (відбитки пальців, розпізнавання обличчя, голосу, райдужної оболонки ока) та двофакторна аутентифікація;

- ✦ активне партнерство зі стартапами та Fintech-компаніями, що спеціалізуються на розробці новітніх технологій у сфері кібербезпеки та фінансових інновацій;
- ✦ підвищення ефективності систем управління ризиками на основі впровадження принципів відкритого банкінгу – API [17].

У загальному розумінні банківські інновації є багатограним процесом, який враховує складну динаміку розвитку фінансової екосистеми та допомагає підвищити якість обслуговування, якість фінансових продуктів та ефективність операцій, а також розвинути загальну культуру постійного вдосконалення та адаптації до сучасних тенденцій розвитку світової економіки, що дозволяє банкам створювати ефективні механізми контролю та моніторингу за фінансовими операціями.

У червні 2024 року Радою з фінансової стабільності було прийнято Стратегію з розвитку кредитування, в якій представлено комплексне бачення ключових засад розвитку кредитування в Україні та необхідних заходів, що дозволять забезпечити перехід до стійкого відновлення економіки України [18]. Головна роль у формуванні ефективної фінансової екосистеми для впровадження визначених заходів у межах реалізації Стратегії з розвитку кредитування належить саме НБУ, Міністерству фінансів і Міністерству економіки України, що наведено у вигляді принципової схеми на *рис. 2*.

Створення гідних умов для кредитування бізнесу та населення визначається з огляду на забезпечення макроекономічної стабільності завдяки послідовній політиці НБУ та уряду, в контексті наявної міжнародної фінансової допомоги.

Враховуючи наявні диспропорції в економіці, попит на кредити буде залишатися сегментованим у межах тривалого періоду, а для низки галузей та регіонів доступ до необхідних фінансових ресурсів буде ускладнений через наявні воєнні ризики.

ВИСНОВКИ

Фінансова безпека банківських установ сьогодні залежить не тільки від традиційних методів, а й від насиченості інструментами обробки інформації в банківських системах, що працюють за допомогою інтернету та сучасних алгоритмів. Це значно підвищує зручність, якість і швидкість обміну даними та визначає перспективи подальшого розвитку та інтеграції цифрових технологій у банківський сектор. Водночас існує проблема захисту інформації від кібератак, що вимагає уточнення таких термінів, як «кібербезпека» та «кіберзлочинність» з урахуванням сучасних реалій.

Ключову роль у підвищенні фінансової безпеки банків відіграє впровадження банківських інно-

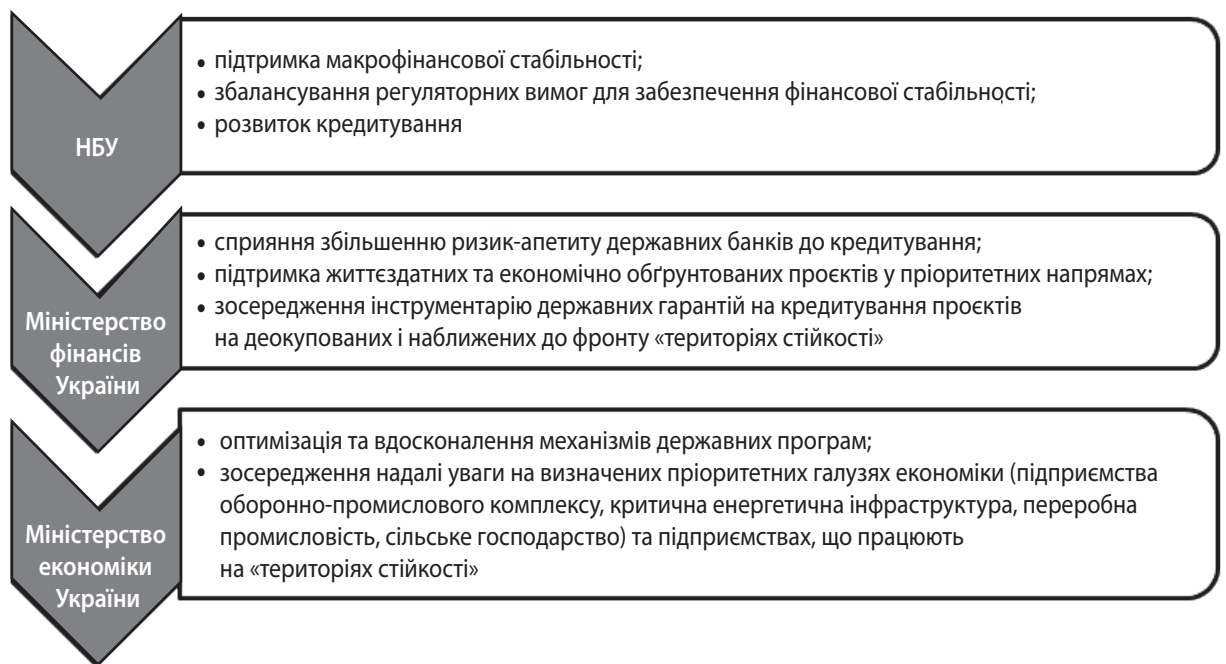

Рис. 2. Принципова схема участі ключових учасників реалізації комплексу заходів щодо реалізації Стратегії з розвитку кредитування в Україні

Джерело: сформовано на основі [19].

вацій. Незважаючи на загрозу для банківських операцій, нові технології дозволяють банкам створювати ефективні механізми моніторингу та контролю фінансових операцій. Використовуючи інноваційні рішення, фінансові установи можуть миттєво ідентифікувати та нейтралізувати загрози та ризики.

З метою забезпечення фінансової безпеки банків, особливо на етапі функціонування під час воєнного стану в Україні, як самим банкам, так і органам контролю необхідно впроваджувати кардинальні заходи з реструктуризації. Це пов'язано зі змінами на ринку банківських послуг, що виникли внаслідок доступу до банківських ресурсів; проблем, пов'язаних із фінансовою стабільністю; та подальших регуляторних заходів, запроваджених національним регулятором. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Річний звіт Національного банку України за 2023 рік : від стратегії виживання до стратегії відновлення. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-za-2023-rik-vid-strategiyi-vijivannya-do-strategiyi-vidnovlennya>
2. Барановський О. І. Специфіка фінансової безпеки в банківській сфері. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 9. С. 17–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_9_15
3. Побережний С. М., Пластун О. Л., Болгар Т. М. Фінансова безпека банківської діяльності : навч. посіб. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 112 с.
4. Василик О. Фінансова безпека. Економічна енциклопедія : у 3 т. Київ : Академія, 2002. Т. 3. 952 с.
5. Єрмошенко М. М., Горячева К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : монографія. Київ : Національна академія управління, 2010. 232 с.
6. Зубок М. І. Безпека банківської діяльності : навч.-метод. посіб. Київ : КНЕУ, 2013. 154 с.
7. Коваленко В. В. Фінансова безпека банків: реалії та перспективи забезпечення. *Економічний форум*. 2022. № 2. С. 141–151. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-18>
8. Криклій О. А., Маслак Н. Г. Управління прибутком банку : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2017. 136 с.
9. Єпіфанова А. О., Москаленко В. П., Шипунова О. В. Обґрунтування фінансового механізму підприємства. *Фінанси України*. 2004. № 1. С. 3–11.
10. Терещенко О. О. Контролінг у системі антикризового управління підприємством. *Фінанси України*. 2001. № 12. С. 56–63.
11. Сало І. В., Криклій О. А. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. Суми : Універсальна книга, 2007. 314 с.
12. Шевцова О. Й. Стратегія управління фінансовою безпекою банку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. № 8. С. 65–70. DOI: [10.32680/2409-9260-2022-8-297-65-70](https://doi.org/10.32680/2409-9260-2022-8-297-65-70)
13. Kuznets S. *Secular Movements in Production and Prices. Their Nature and their Bearing upon Cyclical Fluctuations*. Boston: Houghton Mifflin, 1930. 536 p.

14. Forrester J. W. New Perspectives on Economic Growth. *Alternatives to Growth – A Search for Sustainable Futures* / Ed. by D. L. Meadows. Cambridge, MA: Ballinger, 1977. P. 107–121.
15. Добровольська Н., Ушкаленко І. Моделювання механізму моніторингу фінансової безпеки банківської справи. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2017. Вип. 38. С. 64–70. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/17101.PDF>
16. Wright G. The Innovators 2023 – Global Winners. *Global Finance*. 31.05.2023. URL: <https://gfmag.com/media/videos/innovators-2023-global-winners/>
17. FinTech – Worldwide. *statista*. URL: <https://www.statista.com/outlook/dmo/fintech/worldwide>
18. Звіт про діяльність Ради з фінансової стабільності (серпень 2023 – липень 2024). Київ, 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSB_Report%202023-2024.pdf?v=9
19. Стратегія з розвитку кредитування. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-z-rozvitku-kredituvannya>
- Poberezhnyi, S. M., Plastun, O. L., and Bolhar, T. M. *Finansova bezpeka bankivskoi diialnosti* [Financial Security of Banking Activity]. Sumy: DVNZ «UABS NBU», 2010.
- “Richnyi zvit Natsionalnoho banku Ukrainy za 2023 rik: vid strategii vyzhyvannia do strategii vidnovlennia” [Annual Report of the National Bank of Ukraine for 2023: From Survival Strategy to Recovery Strategy]. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-za-2023-rik-vid-strategiyi-vijivannya-do-strategiyi-vidnovlennya>
- “Stratehiia z rozvytku kredyтування” [Credit Development Strategy]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-z-rozvitku-kredituvannya>
- Salo, I. V., and Kryklii, O. A. *Finansovyi menedzhment banku* [Financial Management of the Bank]. Sumy: Universalna knyha, 2007.
- Shevtsova, O. I. “Stratehiia upravlinnia finansovoiu bezpekoiu banku” [The Strategy of Management of the Financial Security of the Bank]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 8 (2022): 65-70. DOI: 10.32680/2409-9260-2022-8-297-65-70
- Tereshchenko, O. O. “Kontrolinh u systemi antykrizovoho upravlinnia pidpriemstvom” [Controlling in the Anti-crisis Management System of the Enterprise]. *Finansy Ukrainy*, no. 12 (2001): 56-63.
- Vasylyk, O. *Finansova bezpeka. Ekonomichna entsyklopediia* [Financial Security. Economic Encyclopedia], vol. 3. Kyiv: Akademiia, 2002.
- Wright, G. “The Innovators 2023 – Global Winners”. *Global Finance*. May 31, 2023. <https://gfmag.com/media/videos/innovators-2023-global-winners/>
- Yepifanova, A. O., Moskalenko, V. P., and Shypunova, O. V. “Obgruntuvannia finansovoho mekhanizmu pidpriemstva” [Justification of the Financial Mechanism of the Enterprise]. *Finansy Ukrainy*, no. 1 (2004): 3-11.
- Yermoshenko, M. M., and Horiacheva, K. S. *Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriemstvo* [The Financial Component of Economic Security: the State and the Enterprise]. Kyiv: Natsionalna akademiia upravlinnia, 2010.
- “Zvit pro diialnist Rady z finansovoi stabilnosti (serpen 2023 – lypen 2024)” [Report on the activities of the Financial Stability Board (August 2023 – July 2024)]. Kyiv, 2024. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSB_Report%202023-2024.pdf?v=9
- Zubok, M. I. *Bezpeka bankivskoi diialnosti* [Security of Banking Activity]. Kyiv: KNEU, 2013.

REFERENCES

Baranovskyi, O. I. “Spetsyfika finansovoi bezpeky v bankivskii sferi” [Peculiarity of Financial Security in the Banking Area]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 9 (2014): 17-23. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_9_15

Dobrovolska, N., and Ushkalenko, I. “Modeliuvannia mekhanizmu monitorynhu finansovoi bezpeky bankivskoi spravy” [Modelling the Mechanism for Monitoring Financial Security of the Banking Sphere]. *Formuvannia rynkovoї ekonomiky v Ukraini*, iss. 38 (2017): 64-70. <http://repository.vsau.org/getfile.php/17101.PDF>

“FinTech – Worldwide”. *statista*. <https://www.statista.com/outlook/dmo/fintech/worldwide>

Forrester, J. W. “New Perspectives on Economic Growth”. In *Alternatives to Growth – A Search for Sustainable Futures*, 107-121. Cambridge, MA: Ballinger, 1977.

Kovalenko, V. V. “Finansova bezpeka bankiv: realii ta perspektyvy zabezpechennia” [Financial Security of Banks: Realities and Prospects of Security]. *Ekonomichnyi forum*, no. 2 (2022): 141-151. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-18>

Kryklii, O. A., and Maslak, N. H. *Upravlinnia prybutkom banku* [Bank Profit Management]. Sumy: DVNZ «UABS NBU», 2017.

Kuznets, S. *Secular Movements in Production and Prices. Their Nature and their Bearing upon Cyclical Fluctuations*. Boston: Houghton Mifflin, 1930.